

Rola informacji w budowaniu gospodarki opartej na wiedzy – międzynarodowe źródła informacji o „zielonej” ekonomii

W artykule przedstawiono problematykę rozwoju nowego trendu ekonomicznego – „zielonej” gospodarki, który był m.in. w tym roku tematem przewodnim w kampaniach informacyjnych Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO). Przedstawiono wybrane źródła informacji z zakresu tej tematyki, w tym – zamieszczone w ramach portalu ILO. Naświetlono wagę upowszechniania wśród „zielonych” pracowników informacji z zakresu zagrożeń zawodowych i sposobów ich unikania, zapewniania bezpiecznych i zdrowych zielonych miejsc pracy. Podkreślono także rolę placówek informacji w upowszechnianiu informacji z zakresu zielonych gospodarki, wspierających pracę specjalistów ds. bhp.

Importance of information in building knowledge-based economy – international sources of information on “green” economy

In the article, the subject of the new economic trend, so-called “green” economy, has been shortly described. This subject was the main theme of this year’s information campaigns of the International Labour Organization. The main sources of information on the green economy were presented, among others were those presented on the ILO website. The importance of promoting the information on occupational hazards and ways of avoiding them and assuring the safe and healthy work places was underlined among the “green” economy workers. The role of information institutions in the promotion of information on green economy, which supports the work of OSH specialists, are emphasized.

Wstęp

Rola informacji w dzisiejszym świecie jest nie do przecenienia. Bez pozyskania danych o już zastosowanych lub projektowanych rozwiązaniach w zakresie interesującej nas problematyki, rozwijanie teorii i praktyki jest bardzo trudne, o ile nie niemożliwe – w szczególności w tak wielotematycznej dziedzinie, jak bezpieczeństwo i higiena pracy. To kwestia tym ważniejsza, że światową gospodarkę w pełni świadomie mogą budować zdrowi, pogodni i pewni swego bezpieczeństwa w pracy ludzie. Zapewnienie bezpiecznych warunków w pracy i eliminowanie ryzyka zawodowego jest szczególnie ważne na stanowiskach pracy w nowych dla pracowników zawodach, m.in. powstających w ramach tzw. zielonej ekonomii.

Używane dziś powszechnie pojęcia „społeczność informacyjna”, „gospodarka oparta na wiedzy”, „ład informacyjny”, „kapitał intelektualny w zarządzaniu przedsiębiorstwem”, „orientacja przedsiębiorstw na wiedzę” i wiele innych – zdają się potwierdzać, że informacja i wiedza są bardzo ważnym elementem budowania światowej gospodarki. Rozwijające się w szybkim tempie technologie informatyczne znacznie ułatwiają i przyspieszają pozyskiwanie potrzebnych informacji [1, 2]. Obecnie w każdym rozwiniętym lub rozwijającym się kraju działają

placówki informacji państwowe i prywatne – biblioteki, ośrodki informacji, firmy infobrokerskie. Ich rola w zapewnianiu szerokiego dostępu do wiedzy o najnowszych technologiach oraz zagrożeniach w nowych zawodach pojawiających się w gospodarce jest bardzo istotna.

„Zielona” gospodarka

Stosunkowo nowym, bo obecnym zaledwie od kilkunastu lat pojęciem w światowej gospodarce jest problem tzw. zielonych miejsc pracy, zwany również „zieloną gospodarką”. Ponieważ w epoce postępującego wyniszczania środowiska życia i pracy jest to bardzo ważna tematyka, warto zapoznać się z podstawowymi wybranymi informacjami na ten temat.

W rozwijającej się światowej gospodarce dostrzega się coraz większą potrzebę organizowania miejsc pracy w istniejących już, a także nowych zawodach, związanych z takimi sekcjami, jak transport zbiorowy, odnawialne źródła energii, np. przy produkcji energii słonecznej, wodnej czy wiatrowej, a także budownictwo i gospodarka odpadami. Wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza i wody w wielu miejscach na świecie to, wedle wielu naukowców, skutek działalności takich sekcji gospodarki, jak np. przemysł samochodowy czy energetyka oparta na spalaniu węgla. Eksperti od dawna apelują o modernizację stosowanych

technologii, tak, aby brać pod uwagę zasady ochrony środowiska.

Obecne zmiany klimatyczne, których skutkiem, wedle dominującej dzisiaj teorii, jest antropogeniczne (czyli spowodowane przez człowieka) globalne ocieplenie, mogą jeszcze w tym wieku prowadzić do groźnych dla istnienia naszej cywilizacji następstw. Naukowcy alarmują zatem, że należy wprowadzać w gospodarce światowej takie zmiany ekonomiczne i społeczne, które zapewnią skuteczniejszą ochronę środowiska, sprzyjając równocześnie tworzeniu nowych miejsc pracy dla osób bezrobotnych oraz zatrudnionych w tych sekcjach przemysłu, które najbardziej przyczyniają się do podnoszenia się poziomu dwutlenku węgla w atmosferze ziemskiej (który wynosi już niemal 400 ppm – znacznie więcej niż w ciągu ostatnich 650 tys. lat*). Osoby te mogą się przekwalifikować i wspierać działania prowadzone w ramach „zielonej” gospodarki.

Przy tworzeniu „zielonych” miejsc pracy należy także pamiętać o zapewnieniu pracownikom bezpiecznych i zdrowych warunków pracy, szczególnie, że powstaje tu wiele zupełnie nowych zawodów, w których obowiązują dotychczas nieznanne procedury. Z dużym prawdopodobieństwem można zatem założyć, że będą się pojawiały nowe zagrożenia zawodowe, a tym

* <http://www.realclimate.org/epica.jpg>

samym bardzo ważną będzie rola specjalistów ds. bezpieczeństwa i higieny pracy. Niezbędne staną się różnego rodzaju szkolenia, przeprowadzane na podstawie profesjonalnych materiałów szkoleniowych dla wykładowców i szkolenych, których elementem będzie musiało być np. badanie ryzyka zawodowego występującego na „zielonym” stanowisku pracy, sposoby eliminowania lub minimalizowania nowych czynników zagrożenia zawodowego, czy odpowiedni dobór środków ochrony zbiorowej i indywidualnej do danego stanowiska pracy.

W wielu „zielonych” pracach, wspomagających środowisko, użyte zaawansowane technologie mogą być niebezpieczne dla pracowników, w szczególności w krajach o niższym poziomie wykształcenia pracujących. W wielu zawodach występujących w energetyce słonecznej, wiatrowej, wodnej, bioenergetyce, w odzyskiwaniu przydatnych elementów z odpadów, także odpadów z urządzeń elektronicznych, występuje bardzo wiele zagrożeń (często nowych i nieznanych) i zasady bhp muszą być bezwzględnie przestrzegane. Szerokie upowszechnianie informacji o zapewnianiu bezpieczeństwa i zdrowia w pracy, o występujących zagrożeniach zawodowych w miejscu pracy i zasadach ich unikania w zielonych zawodach jest więc bardzo potrzebne.

Portal ILO jako źródło informacji o „zielonych” miejscach pracy

Coraz więcej organizacji międzynarodowych i krajowych wprowadza omawianą tematykę do grupy swych najważniejszych działań, także w zakresie opracowywania i udostępniania informacji o dobrych praktykach, o nowych rozwiązaniach i o literaturze z tego zakresu. Jedną z nich jest Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP, ang. ILO), która przywiązuje dużą rolę m.in. do problematyki „zielonych” miejsc pracy.

Dowodem na docenianie potrzeby, nie tylko prowadzenia działań w tym zakresie, ale także roli upowszechniania informacji o zielonej gospodarce i tworzeniu „zielonych” miejsc pracy, jest poświęcenie temu tematowi wielu stron internetowych w ramach portalu ILO. Zamieszczanie tam informacji zapewnia im szeroką promocję międzynarodową, umożliwiając zainteresowanym zapoznanie się z działaniami Międzynarodowej Organizacji Pracy w zakresie tej tematyki, z jej wydawnictwami, a także poprzez zamieszczone linki do portali innych instytucji – z działaniami związanymi z proekologiczną gospodarką w różnych krajach.

W celu upowszechnienia informacji z zakresu omawianej problematyki ILO wykorzystano w tym roku ważne wydarzenie, jakim są doroczne obchody Światowego Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy 28 kwietnia i związane z nim krajowe kampanie. Głównym hasłem kampanii ILO organizowanych na całym świecie wspólnie z innymi instytucjami i związkami zawodowymi była „Promocja zagadnień bezpieczeństwa i zdrowia w pracy w zielonej gospodarce (*Promoting Health and Safety in a Green Economy*). W tym roku Międzynarodowa Organizacja Pracy, a w jej imieniu Dział ILO zajmujący się tematyką bezpieczeństwa i zdrowia w pracy

„Safework” oraz Międzynarodowe Centrum Informacji o BHP CIS-ILO, opracowały dokumenty (m.in. raport) o zielonych miejscach pracy, które mogą być przydatne w organizacji kampanii promocyjno-informacyjnych na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym [3, 4]. Informacje są rozpowszechniane w ramach wielu oficjalnych uroczystości ogólnokrajowych, konferencji, wykładów, spotkań ze specjalistami, a także uroczystości organizowanych przez związki zawodowe.

W ramach portalu ILO funkcjonuje również witryna „Green Jobs”, na której zamieszczono wiele informacji i linków, a także „Green Jobs Programme of the ILO”, czyli dział ILO, zajmujący się tematyką zielonych miejsc pracy [5]. W 2011 r. ILO opracowała m.in. raport: „Skills for Green Jobs. A Global View. Synthesis Report based on 21 Country Studies”, dostępny na stronach internetowych tej organizacji [6]. Zawiera on dane z 21 krajów, w których badania przeprowadziło ILO. Na portalu można również znaleźć wykaz publikacji na temat zielonej gospodarki i zielonych miejsc pracy [7].

Na świecie ukazuje się wiele materiałów drukowanych, ale coraz więcej najnowszych i wiarygodnych informacji można znaleźć na portalach i witrynach internetowych. Przykładem międzynarodowej współpracy w dziedzinie problematyki zielonej może być np. „Green Jobs Initiative”, w ramach której współdziałają: United Nations Environment Programme UNEP, International Trade Union Confederation ITUC, International Confederation of Employers IOE oraz ILO. Problematykę tę propaguje również np. International Social Security Association ISSA.

Zielona gospodarka w Polsce

W Polsce także przywiązuje się dużą wagę do ochrony przed zanieczyszczeniem środowiska życia i pracy, aczkolwiek działania te wymagają ogromnych nakładów i wprowadzania rozwiązań nie zawsze popularnych wśród mieszkańców danego rejonu czy całego kraju. Obecnie w mediach publikowanych jest wiele materiałów i dyskusji na temat zielonej gospodarki w powiązaniu z zapewnianiem bezpiecznych i zdrowych miejsc pracy i wyrażane są bardzo różne opinie na ten temat. Wiele ważnych informacji można znaleźć w aktualizowanych na bieżąco witrynach internetowych, np. Ministerstwa Gospodarki [8].

W Polsce rośnie społeczna świadomość tej tematyki, coraz więcej osób docenia potrzebę ochrony środowiska, bierze udział w segregowaniu odpadów, w różnych akcjach i kampaniach takich jak np. sprzątanie ziemi, ale wciąż potrzebne jest bardzo szerokie upowszechnianie informacji z zakresu „zielonej” gospodarki, w tym – z zakresu bezpiecznej i zdrowej pracy i w te działania powinny włączać się także placówki informacji naukowej.

Podsumowanie

Coraz większe zanieczyszczenie czy wręcz zniszczenie środowiska życia i pracy na całym świecie wymaga szybkich działań, powodujących „zielenienie” gospodarki – przesuwanie środków finansowych, zaplecza technologicznego i zasobów

ludzkich z sektorów gospodarki powodujących tę degradację, do sektorów, które mogą pomóc w pozyskiwaniu tanich i nie powodujących zanieczyszczenia powietrza i wody źródeł energii, odzyskiwania użytecznych jeszcze elementów, ratowania fauny i flory. Tworzenie proekologicznych miejsc pracy i alokacja pracowników do nowych sektorów gospodarki, a także zapewnienie w tych działach pracy dla osób bezrobotnych, może pomóc w rozwiązywaniu wielu problemów we wszystkich dziedzinach współczesnego życia.

Coraz więcej instytucji i organizacji międzynarodowych docenia wagę tej problematyki i opracowuje, a także udostępnia informacje o „zielonej” gospodarce i „zielonych” miejscach pracy. Promocja tej problematyki, a także coraz szersza współpraca międzynarodowa mogą wspomóc rozwój tych sektorów gospodarki w znaczący sposób.

Placówki informacji naukowej wspierające specjalistów poprzez gromadzenie, wyszukiwanie, udostępnianie i upowszechnianie informacji, m.in. o „zielonej” ekonomii, o bezpiecznych i zdrowych miejscach pracy, odgrywają ważną rolę w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

Więcej informacji o zielonych miejscach pracy można znaleźć w bardzo wielu łatwo dostępnych dzięki Internetowi opracowaniach i dokumentach, m.in. w raporcie ETUC „Zmiany klimatyczne a rynek pracy” [9] czy na stronach portalu Międzynarodowej Organizacji Pracy [5].

PIŚMIENNICTWO

- [1] Młodzka-Stybel A. *Rola informacji w kształtowaniu bezpieczeństwa w pracy w warunkach społeczeństwa informacyjnego*. CIOP-PIB, Warszawa 2005
- [2] *Informacja w społeczeństwie XXI wieku*. Monografie i Opracowania 540. SGH, Warszawa 2005
- [3] Szczepanowska B. 28 kwietnia 2012: żyjemy i pracujemy lepiej i bezpieczniej. Światowy Dzień Bezpieczeństwa i ochrony Zdrowia w Pracy – Międzynarodowa Organizacja Pracy. Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych – Międzynarodowa Konfederacja Związków Zawodowych. „Bezpieczeństwo Pracy” 2012, 487, 4:30-31
- [4] Promoting Safety and Health In a Green Economy. World Day for Safety and Health at Work, 28 April 2012. ILO, 2012 http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_175600.pdf
- [5] Wybrane witryny ILO dot. zielonej gospodarki: Green Jobs Programme of the ILO <http://www.ilo.org/empent/units/green-jobs-programme/lang--en/index.htm> <http://www.ilo.org/global/topics/green-jobs/lang--en/index.htm>
- [6] Striecka-Iłina O., Hofmann C., Haro M. D., S. Jeon *Skills for Green Jobs. A Global View*. Synthesis Report based on 21 Country Studies. ILO, 2011 http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_159585.pdf
- [7] <http://www.ilo.org/empent/units/green-jobs-programme/publications/lang--en/index.htm>
- [8] <http://www.mg.gov.pl>
- [9] <http://www.etuc.org/a/3676>

Publikacja opracowana na podstawie wyników II etapu programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”, finansowanego w latach 2011-2013 w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wzwyższego/Narodowego Centrum Badań i Rozwoju. Koordynator programu: Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.